

UKŘIŽOVÁNÍ

1. ÚVOD

- Patří k nejzávažnějším a nejbohatěji rozvinutým tématům křesťanské ikonografie.
- Ústřední postavou je Ježíš Kristus, který žil v 1. století našeho letopočtu
- Pro své působení byl ukřižován, proto se kříž stal jedním ze symbolů křesťanství
- Umělci se inspirovali především evangeliemi, ale také řadou textů jako např. Nikodémovo protoevangelium či Meditationes vitae Christi

2. LEGENDA

Ježíš Kristus byl syn Panny Marie. Učil o Bohu, přišel s mnoho revolučními myšlenkami, uzdravoval nemocné, dělal zázraky... Je zmiňován ve všech evangeliích, ale také nebiblických textech, proto můžeme říct, že byl skutečně žijící osobou. Jak se jeho učení rozšiřovalo mezi lidi, začalo ohrožovat velekněží a vysoce postavené, tehdejšího Izraele. Nelíbilo se jim, že Kristus šíří nové učení a prohlašuje se za Syna Božího a Židovského krále. Z toho důvodu se rozhodli, pro jeho zabití. Při poslední večeři jedl Ježíš Kristus společně se svými učedníky chléb, který nazval svým tělem, a pili víno, které nazval svou krví.-eucharistie. Potom přijeli vojáci s Jidášem, který Ježíše zradil. Vojáci Ježíše zajali a přivedli ho před Poncia Piláta, který ho odsoudil k smrti. Poté byl bičován a veden na horu Golgotu, kde byl ukřižován.

3. ZOBRAZOVÁNÍ

V souvislosti s tématem ukřižování bývá také znázorněna Křížová cesta. Ta je rozdělena do čtrnácti obrazů:

I Pilát odsuzuje Ježíše Krista na smrt. ☒

II Ježíš bere kříž na ramena. ☒

III Ježíš padá pod křížem poprvé. ☒

IV Ježíš potkává svoji matku. ☒

V Šimon Cyrenský pomáhá Kristu nést kříž. ☒

VI Veronika podává Ježíšovi roušku ☒

VII Ježíš klesá pod křížem podruhé. ☒

VIII Zbožné ženy pláčící nad Ježíšem. ☒

IX Ježíš klesá pod křížem potřetí ☒

X Ježíš je zbaven šatů. ☒

XI. Ježíš je přibit na kříž. ☒

XII. Ježíš na kříži umírá. ☒

XIII. Ježíš je sňat a položen do klína Matky. ☒

XIV. Ježíš je uložen do hrobu.

V rámci samotného zobrazení jeho ukřižování, je Kristus ústředním motivem, po jeho pravici bývá vyobrazena skupina žen s Pannou Marií, Longinus držící kopí a Sv. Jan Evangelista, ten však někdy může být po Spasitelově levici, spolu s vojáky, Josefem Arimatijským, Nikodémem a setníkem.

4. ATRIBUTY

-**Lebka:** Vyskytuje se na řadě výjevů, protože Kristus nesl svůj kříž na místo zvané Golgota (z hebrejštiny lebka).

-**Vojáci:** Losují o Kristův šat.

-**Lotři:** Dysmas („dobrý“) a Gestas („špatný“)

-**Longinus:** Probodl bok Kristovi.

-**Stephaton:** Napájel Krista houbou smočenou v octě.

-**Setník:** Zobrazován většinou na koni a rukou ukazuje na Krista a svědčí o jeho spravedlnosti.

-**Marie Magdaléna:** Poprvé se zobrazuje ve 13. Století u paty kříže. Na některých vyobrazeních je její postava výrazně menší což zobrazuje její kajícnost.

-**Panna Marie:** Zobrazována po Kristově pravici, omdlévající či trpící, často ji někdo podpírá např. Skupina žen. Dalším námětem, který zdůrazňuje Mariino spoluprožívání a spoluúčast na jeho utrpení a spáse, je když Longinus probodne Kristův bok a jeho krev vystříkne na její plášť.

-**INRI/Ježíš Nazaretský, král židovský:** Ve středověku se vyskytuje ve zkrácené verzi, později v renesanci a baroku se nápis vyskytuje v plném znění.

-**Jan Evangelista:** Je vyobrazen jako mladík, někdy podpírá Pannu Marii, to protože mu ji Kristus svěřil do ochrany (podle evangelia sv. Jana)

-**Synagoga a Ecclesie (Církev):** Jedná se o personifikaci. Synagoga má obvykle zavázané oči, z hlavy jí padá koruna, v ruce drží zlomený praporec nebo desky Zákona a jede na kozlu. Ecclesia stojí v triumfálním postoji, v ruce drží kopí s praporem nebo kalich a jede na tetramorfu-zvíře složené ze čtyř symbolů evangelistů.